

Лабораторна робота №2. Операційна система Ubuntu Linux.

1.1. Елементи Робочого столу

Після успішної реєстрації на весь екран розгорнеться вікно, яке називається **робочим столом** (Рисунок Рисунок2.1).

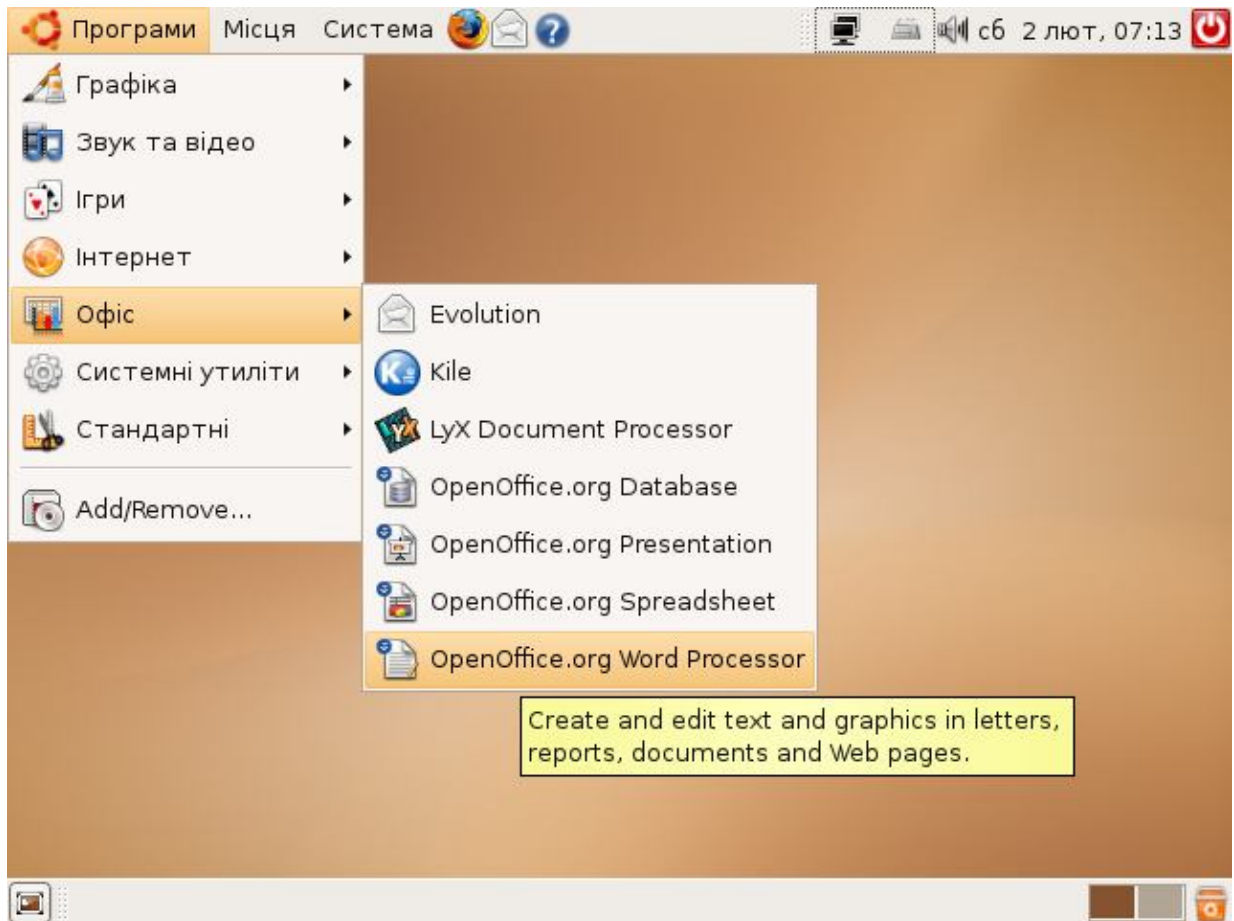

Рисунок 2.1 - Робочий стіл Gnome з відкритим головним меню

Робочий стіл (інша назва **стілниця**) — це тло, на якому розміщені піктограми-картинки об'єктів. В ОС Ubuntu зазвичай використовується робочий стіл з графічної оболонки Gnome або скорочено *Робочий стіл Gnome*. Існують також такі графічні оболонки як KDE, IceWM та інші. Столів в оболонці може бути також декілька.

У стандартному виконанні на столі вверху є панель з кнопками або головне меню. Перша кнопка викликає список встановлених програм, відсортованих за категоріями. Друга кнопка відкриває перелік головних місць файлової системи Вашого комп'ютера: домашня папка, системна папка, і т.ін. Третя — включає в себе пункти налаштування самої ОС та графічної оболонки. Після кнопок головного меню розташована панель швидкого запуску програм. На ній стандартно розташовуються посилання на програми роботи з інтернетом (Mozilla), електронною поштою (Evolution) та виклик довідкової системи ОС. Справа вверху розташована **панель статусу**. На ній відображається інформація про поточну дату та час, піктограми працюючих спеціальних системних програм. Також на ній, в правому кутку, розташована кнопка вимкнення комп'ютера (виходу з операційної системи). Нижня панель робочого столу називається **панеллю задач**. Вона відображає кнопки запущених вікон програм. В правому нижньому кутку розташовується кнопка відкриття спеціального об'єкту ОС – корзини. **Корзина** (смітник,

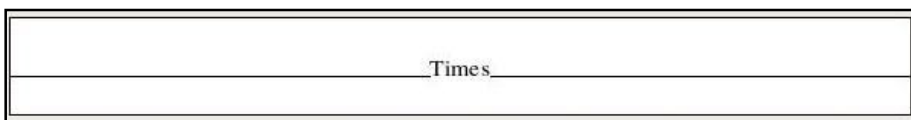
сміттярка, кошик) — призначена для тимчасового зберігання видалених вами файлів та каталогів. При видалення будь-який об'єкт спочатку попадає до корзини і лише там він може бути видалений остаточно. Також, в разі необхідності, випадково видалений об'єкт можна відновити за допомогою корзини.

1.1. Основні елементи управління вікон

Командні кнопки. Призначаються для виконання команд. Мають напис, що пояснює призначення кнопки. Найчастіше використовуються кнопки **ОК**, **Відмова**.

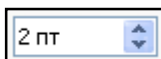

Прапорець. Дозволяє встановити або ні деякий режим роботи чи варіант налагоджування. Прапорець має два стани: встановлений або скинутий. Якщо у прапорці стоїть символ, режим обрано. Порожній прапорець - режим не обрано. Прапорці можуть бути об'єднані у групу. В групі прапорців одночасно може бути встановлено декілька прапорців.

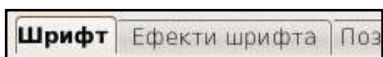

Демонстраційне підвікно. Дозволяє переглянути результат

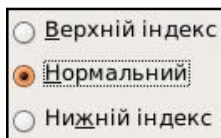
встановлення тих чи інших параметрів діалогового вікна.

Лічильник. Елемент для введення числових параметрів. Складається з поля лічильника та кнопок лічильника. Число в полі лічильника можна ввести за допомогою клавіатури або встановити за допомогою послідовних натискань на кнопках лічильника.

Закладка. Якщо у діалоговому вікні передбачено встановлення великої кількості параметрів, їх розбивають на тематичні розділи (підвікна). Кожне таке підвікно має корінець (ярличок, заголовок, закладку), який видно на екрані навіть коли підвікно «сховано». Для активізації «схованого» підвікна слід клацнути мишею на його закладці.

Перемикач (поле вибору, радіокнопка). Дозволяє обрати один і тільки один варіант налагодження з кількох. Перемикачі можуть бути об'єднані в групу. При виборі нового перемикача в групі раніше

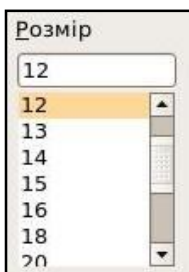

включений вимикається. Один з перемикачів групи обов'язково обрано.

Текстове поле (поле введення). Область введення текстової інформації з клавіатури. Для введення текстової інформації встановити мишу на позицію введення в текстовому полі та клацнути лівою кнопкою. В полі введення з'являється текстовий курсор.

Поле зі списком. Відрізняється від текстового поля тим, що з ним зв'язано список значень поля. Якщо користувача задовольняє один із запропонованих варіантів, можна клацнути на ньому мишею, і цей варіант розташується в полі. Якщо не задовольняє - можна клацнути на текстовому полі і ввести власний варіант.

Список. Дозволяє обрати один параметр із наведеної множини. Якщо список не вміщується повністю у відведеному для нього місці, то з'являються смуги гортання. Список - це перелік можливих значень

параметра. Один з рядків списку завжди є виділеним. На відміну від поля зі списком вводити дані в список не можна.

Список, що розкривається. Для економії місця на екрані список може розкриватись при клацанні мишею на ньому. При виборі потрібного параметра список закривається. Графічними різновидами списку є **Палітра** та **Палітра, що розкривається**.

1.2. Об'єкти операційної системи

Головні об'єкти ОС — файли (документи) та каталоги (теки). Сукупність цих об'єктів утворює файлову систему комп'ютера.

Піктограми графічно репрезентують об'єкти і також є об'єктами. Вони мають вигляд підписаних мініатюрних картинок. **Підпис** — це назва піктограми. Назву піктограмі дає користувач. Картинку, назву та її розміри можна змінювати. В графічних оболонках дії з об'єктами зводяться до дій з їхніми піктограмами.

Одним із видів піктограм є посилання (ярлики). *Посилання мають стрілку в правому нижньому куті.* **Посилання** — це короткі файли, де записано шлях до виконуваних файлів певних програм, інших файлів, каталогів чи спеціальних системних служб (сервісів). Для кожного об'єкта можна створити декілька посилань і зручно їх розмістити у файловій системі. Активізація посилання активізує власне об'єкт. *Вилучення посилання не призведе до вилучення об'єкта.* Посилання слугують для швидкого запуску програми чи відкриття каталогу з будь-якого місця файлової системи.

Для доступу до особистої папки користувача слугує пункт головного меню «Місця» → «Домашня».

Для переходу з теки в теку використовується стандартна програма-переглядач тек. Послідовність дій відкриття і закриття каталогів з метою переходу до потрібного називають навігацією.

Контекстне меню об'єкта містить команди, визначені лише над вибраним об'єктом. Щоб отримати контекстне меню елемента, треба клацнути над ним правою клавішею миші.

1.3. Основні операції з об'єктами операційної системи

Щоб виконати будь-яку дію над об'єктом, його насамперед потрібно вибрати. Вибрати (виокремити) об'єкт за допомогою миші просто — достатньо навести покажчик миші на об'єкт і клацнути над ним лівою клавішею миші. Активізувати об'єкт можна одним із способів:

- 1) двічі клацнути лівою клавішею миші над піктограмою об'єкта чи його посиланням;
- 2) клацнути правою клавішею миші над піктограмою чи посиланням та вибрати команду Відкрити за допомогою...;
- 3) вибрати для запуску потрібну програму з меню;
- 4) виокремити піктограму об'єкта та натиснути на клавішу Enter.

Дії з об'єктами на робочому столі виконуються за допомогою миші.

- Показати — пересуваючи мишу, помістити її курсор на піктограму потрібного об'єкта.

- **Вибрати** — помістити курсор миші на піктограму потрібного об'єкта, натиснути і відпустити ліву кнопку (клацнути), не пересуваючи миші. Піктограма об'єкта прийме виділений колір.
- **Перемістити** — помістити курсор миші на піктограму потрібного об'єкта, натиснути і тримати ліву кнопку, перемістити об'єкт на нове місце, відпустити кнопку.

При подвійному клацанні лівою кнопкою миші на піктограмі результат залежить від типу об'єкта: піктограма папки — відкривається вікно, де показано її зміст піктограмами інших папок і файлів; піктограма програми — завантажується програма; піктограма документа відомої програми — завантажується програма і викликається на обробку вказаний документ.

Роботу з піктограмами можна проводити з робочого столу Gnome, з головного меню або з вікон папок.

Без нагальної потреби не чіпайте піктограм і посилань, призначення яких вам невідомо. Невмілими діями можна розлагодити роботу системи і доведеться звертатися за допомогою до фахівців. Якщо ж стерти піктограму, то це призведе до стирання відповідного файла або теки.

Таблиця 2.2 – Операції над об'єктами операційної системи

Операція над виділеним об'єктом	Послідовність дій
Запуск програм, відкриття папок, документів	Виділити об'єкт та натиснути клавішу <Enter>
	На об'єкті двічі клацнути лівою кнопкою миші
Виведення властивостей об'єкта	Контекстне меню → команда «Властивості»
	Меню «файл» → команда «Властивості»
	Виділити об'єкт та натиснути клавішу <Alt + Enter>
Створення об'єктів	Контекстне меню → команда «Створити»
	Меню «файл» → команда «Створити»
Копіювання об'єкта	Перетягти при натиснутій правій кнопці миші у вікно цільової папки, підтвердите операцію копіювання
	Скопіювати в буфер обміну (команда «Копіювати») → відкрити цільову папку → вставити з буфера обміну (команда «Вставити»)
Переміщення об'єкта	Перетягти при натиснутій правій кнопці миші у вікно цільової папки, підтвердити операцію переміщення
	Перемістити в буфер обміну (команда «Вирізати») → відкрити цільову папку → вставити з буфера обміну (команда «Вставити»)
Перейменування об'єкта	Контекстне меню → команда «Перейменувати»
	Меню «Файл» → команда «Перейменувати»
	Клацнути по назві об'єкта змінити → клацнути поза об'єктом
	Виділити об'єкт та натиснути клавішу <F2>
Скасування виконаних операцій	Контекстне меню → команда «Відмінити»
	Меню «Правка» команда «Відмінити»
	Виділити об'єкт та натиснути клавішу <Ctrl + z>
Вилучення об'єкта	Контекстне меню → команда «Перемістити в корзину»
	Меню «Файл» → команда «Перемістити в корзину»

Операція над виділеним об'єктом	Послідовність дій
	Виділити об'єкт та натиснути клавішу <Delete>

Для того щоб створити посилання на файл чи папку необхідно:

- 1) Відкрити папку в якій знаходиться потрібний об'єкт.
- 2) Навести на його піктограму вказівник миші і натиснути праву клавішу миші.
- 3) У меню що відкриється вибрати пункт «Створити посилання», після чого поряд з даним об'єктом з'явиться ще один об'єкт із назвою «Посилання на Ім'яВашогоОб'єкту» із стрілочкою у лівому верхньому кутку піктограми. Це і буде посилання на ваш об'єкт.
- 4) Перенесіть або скопіюйте дане посилання на Робочий стіл або в ту папку де вам його потрібно розмістити.

Практичне завдання

- 1) Знайдіть та відкрийте теку **Домашня** (знаходиться у пункті головного меню «Місця»).
- 2) В цій папці створіть теку **Назва_вашого_факультету** (підставте свою назву).
- 3) Відкрийте створену теку. Створіть в ній наступні теки:
 - **Номер_вашої_групи** (підставте свою групу);
 - **Ваше_прізвище** (підставте своє прізвище);
 - **Текстові документи**;
 - **Електронні таблиці**;
 - **Презентації**;
 - **Інтернет**.
- 4) Скопіюйте теки **Текстові документи**, **Електронні таблиці**, **Презентації** та **Інтернет** до теки **Ваше_прізвище**.
- 5) Перейдіть знову до теки **Назва_вашого_факультету**. Видаліть з неї теки **Текстові документи**, **Електронні таблиці**, **Презентації** та **Інтернет**.
- 6) Відкрийте **Корзину** і переконайтеся, що видалені вами теки попали саме туди. Проведіть очистку Корзини для остаточного видалення файлів.
- 7) Перенесіть теку **Ваше_прізвище** до теки **Номер_вашої_групи**.
- 8) Перейдіть до теки **Текстові документи**. Натисніть на вільному місці вікна переглядача тек праву кнопку миші і виберіть пункт «Створити» → «Текстовий документ». Введіть йому назву лаб-роб-2.txt Натисніть кнопку Enter на клавіатурі.
- 9) Відкрийте створений файл двічі натиснувши на ньому ліву кнопку миші.
- 10) Введіть наступний текст:

Наше прагнення бути єдиним цілим найяскравіше виявилось 22 січня 1990 року, коли “ланцюг єднання” простягся через усю Україну: від карпатських верховин — до донбаських степів. Тоді, чи не вперше у нашій, та й світовій, історії від “тюремного” слова “ланцюг” повіяло волею. І було затишно під зимовим неласкавим небом, було тепло долоням від потиску інших долонь. І так стояли людина до людини, край

до краю. Бо ми — Соборна Україна!

11) Закрийте вікно із набраним текстом і збережіть, в разі необхідності, зроблені зміни (натисніть кнопку так у вікні, що з'явиться).

12) Відкрийте теку **Домашня** → **Назва_вашого_факультету** → **Номер_вашої_групи**. Створіть в ній *посилання* (ярлик) на створений Вами текстовий документ **лаб-роб-2.txt**

В результаті проведених операцій ви маєте отримати схожу на наступну систему папок.

